

Konstytucja Królestwa Niderlandów

Grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden

Konstytucja Królestwa Niderlandów z dnia 28 marca 1814 r.

Tłumaczenie: Andrzej Głowacki, Beata Szepietowska

Podstawę niniejszego przekładu Konstytucji stanowił tekst w języku niderlandzkim *Grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden* ogłoszony w zbiorze ustawodawstwa holenderskiego „Verzameling Nederlandse Wetgeving”. Deel 1. 1998/99. Uzupełniająco korzystano z tekstu zamieszczonego na stronie internetowej <<http://wetten.overheid.nl>>, uwzględniającego zmiany wprowadzone do konstytucji w latach 1996–2002. Zmiany z lat 2006–2008 zostały przełożone na podstawie tekstu Konstytucji opublikowanego w urzędowym organie publikacyjnym Holandii „Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden” nr 348 z 2008 r. W toku prac nad przekładem dodatkowo korzystano z angielskiej i francuskiej wersji konstytucji.

Ostatnia zmiana z dnia 22 sierpnia 2008 r.

Spis treści

Tytuł pierwszy. Podstawowe prawa	377
Tytuł drugi. Rząd	379
§ 1. Król	379
§ 2. Król i ministrowie	381
Tytuł trzeci. Stany Generalne	382
§ 1. Ustrój i skład	382
§ 2. Procedura	383
Tytuł czwarty. Rada Stanu, Powszechna Izba Obrachunkowa, Narodowy Ombudsman i stałe kolegia doradcze	384
Tytuł piąty. Ustawodawstwo i administracja	385
§ 1. Ustawy i inne akty normatywne	385
§ 2. Pozostałe przepisy	385
Tytuł szósty. Sądownictwo	387
Tytuł siódmy. Prowincje, gminy, okręgi wodne i korporacje publiczne	388
Tytuł ósmy. Zmiana Konstytucji	389
Artykuły dodatkowe	390

Tytuł pierwszy Podstawowe prawa

Artykuł 1

Wszyscy, którzy przebywają w Holandii są traktowani jednakowo w podobnych okolicznościach. Niedopuszczalna jest jakakolwiek dyskryminacja z powodu wyznania, światopoglądu, przekonań politycznych, rasy, płci lub z innych przyczyn.

Artykuł 2

1. Ustawa stanowi, kto jest Holendrem.
2. Zasady zezwalające cudzoziemcom na pobyt lub rozstrzygające o wydaleniu określa ustawa.
3. Ekstradycja może nastąpić jedynie na podstawie umowy międzynarodowej.
Zasady ekstradycji określi ustawa.
4. Każdy ma prawo do opuszczenia kraju, z wyjątkiem przypadków określonych w ustawie.

Artykuł 3

Wszyscy Holendrzy są równi w dostępie do urzędów publicznych.

Artykuł 4

Każdy Holender ma równe prawo wybierania członków powszechnych organów przedstawicielskich, jak też być do nich wybranym, z uwzględnieniem ograniczeń i wyjątków określonych w ustawie.

Artykuł 5

Każdy ma prawo zwracać się z pisemnymi petycjami do właściwych władz.

Artykuł 6

1. Każdy ma prawo, indywidualnie, jak też wspólnie z innymi, do swobodnego wyznawania swoich przekonań religijnych czy światopoglądowych, ale naruszając prawo ponosi odpowiedzialność na zasadach określonych w ustawie.

2. Ustawa może określić sposób korzystania z powyższego prawa poza budynkami i terenami zamkniętymi, mając na względzie ochronę zdrowia, interesy ruchu drogowego oraz zwalczanie lub zapobieganie naruszeniom porządku.

Artykuł 7

1. Nikt nie potrzebuje uprzedniego zezwolenia na ogłaszanie drukiem swoich poglądów lub opinii, ale

naruszając prawo ponosi odpowiedzialność na zasadach określonych w ustawie.

2. Ustawa określi przepisy dotyczące radia i telewizji. Cenzura prewencyjna jest zakazana.

3. Nikt nie potrzebuje uprzedniego zezwolenia na wyrażanie swoich poglądów lub opinii w innych niż wymienione w poprzednich ustępach środkach przekazu, ale naruszając prawo ponosi odpowiedzialność na zasadach określonych w ustawie. Ustawa może ograniczyć dostępność środków przekazu dla osób poniżej 16 lat mając na względzie ochronę dobrych obyczajów.

4. Do reklam komercyjnych ustępów 1–3 nie stosuje się

Artykuł 8

Zapewnia się wolność zrzeszania się. Ustawa może ograniczyć to prawo mając na względzie porządek publiczny,

Artykuł 9

1. Zapewnia się wolność organizowania zgromadzeń i demonstracji, ale naruszając prawo ponosi odpowiedzialność na zasadach określonych w ustawie.

2. Ustawa może określić przepisy mające na celu ochronę zdrowia, interesy ruchu drogowego oraz zwalczanie i zapobieganie naruszeniom porządku.

Artykuł 10

1. Każdy ma prawo do poszanowania swojej prywatności poza ograniczeniami nałożonymi ustawą lub w wykonaniu ustawy.

2. Zasady mające na celu ochronę prywatności w związku z gromadzeniem i udostępnianiem danych osobowych określa ustawa.

3. Prawo każdego do bycia poinformowanym o zgromadzonych o nim danych i o sposobie ich wykorzystania, a także prawo do sprostowania tych danych określa ustawa.

Artykuł 11

Każdy ma prawo do nietykalności osobistej z wyjątkiem ograniczeń ustanowionych w ustawie lub w wykonaniu ustawy.

Artykuł 12

1. Wkroczenie do mieszkania bez zgody lokatora może nastąpić tylko w przypadkach określonych w ustawie.

2. Przed wkroczeniem, o którym mowa w ust. 1, należy wylegitymować się i wyjaśnić cel wkroczenia. Wyjątki od powyższej zasady określa ustawa.

3. Osobie, o której mowa w ust. 1 należy możliwie najszybciej doręczyć pisemny protokół z wkroczenia. Jeśli wkroczenie nastąpiło w interesie bezpieczeństwa narodowego lub w toku postępowania karnego, doręczenie tego protokołu, zgodnie z zasadami określonymi w ustawie, można odroczyć. W przypadkach określonych w ustawie można go nie doręczać, jeśli takie doręczenie jest sprzeczne z interesem bezpieczeństwa narodowego.

Artykuł 13

1. Tajemnica korespondencji jest nienaruszalna, chyba że zezwoli na to nakaz sądu na zasadach określonych w ustawie.

2. Tajemnica rozmów telefonicznych i telegramów jest nienaruszalna, z wyjątkiem przypadków określonych w ustawie, gdy naruszenia dokonują osoby uprawnione z mocy prawa lub osoby przez nie upoważnione.

Artykuł 14

1. Wywłaszczenie może nastąpić jedynie w interesie publicznym i przy uprzednim zapewnieniu pełnego odszkodowania zgodnie z przepisami ustawy.

2. Uprzednie zapewnienie odszkodowania nie jest wymagane w przypadku uzasadnionej konieczności natychmiastowego wywłaszczenia.

3. W przypadkach określonych w ustawie lub w wykonaniu ustawy przysługuje roszczenie o pełne lub częściowe odszkodowanie, jeśli właściwa władza w interesie publicznym zniszczy własność lub uczyni ją beużyteczną bądź ograniczy wykonywanie prawa własności.

Artykuł 15

1. Nikogo nie można pozbawić wolności, z wyjątkiem przypadków określonych w ustawie.

2. Każdy, kto został pozbawiony wolności inaczej niż na podstawie nakazu sądowego, może zwrócić się do sądu o uwolnienie. W tym przypadku powinien zostać wysłuchany przez sędziego w terminie określonym w ustawie. Sąd zarządzi jego natychmiastowe uwolnienie, jeśli uzna pozbawienie wolności za bezprawne.

3. Rozpatrzenie sprawy osoby pozbawionej wolności powinno nastąpić w rozsądnym terminie.

4. Ograniczenie korzystania z podstawowych praw może dotyczyć osób pozbawionych wolności w sposób zgodny z prawem, jeżeli korzystanie z tych praw nie da się pogodzić z pozbawieniem wolności.

Artykuł 16

Żaden czyn nie może podlegać karze, jeśli nie przewiduje tego ustawa obowiązująca w dniu jego popełnienia.

Artykuł 17

Nikt nie może wbrew swej woli zostać pozbawiony prawa do rozpatrzenia sprawy przez sąd właściwy na podstawie ustawy.

Artykuł 18

1. Każdy ma prawo do zastępstwa procesowego w postępowaniu sądowym i administracyjnym.

2. Zasady zapewniające pomoc prawną osobom mniej zamożnym określa ustawa.

Artykuł 19

1. Władze czynią starania zmierzające do zapewnienia optymalnego zatrudnienia.

2. Status prawny pracowników, ochronę ich pracy oraz zasady współdecydowania określa ustawa¹.

3. Każdy Holender ma prawo do swobodnego wyboru miejsca pracy, z wyjątkiem ograniczeń określonych w ustawie lub w wykonaniu ustawy.

Artykuł 20

1. Bezpieczeństwo egzystencji ludności oraz dystrybucja dobrobytu stanowią przedmiot troski władz.

2. Warunki zabezpieczenia socjalnego określa ustawa.

3. Holendrzy mieszkający w kraju, którzy nie mogą zapewnić sobie środków potrzebnych do godnego życia, mają prawo do pomocy ze strony władz, na zasadach określonych w ustawie.

Artykuł 21

Władze czynią starania zmierzające do zapewnienia każdemu miejsca zamieszkania w kraju oraz chronią i dbają o środowisko naturalne.

¹ W oryginale „medezeggenschap”; pojęcie to odpowiada terminowi niemieckiemu „Mitbestimmung” lub francuskiemu „autogestion”. Chodzi tu o prawo pracowników do współdecydowania o przedsiębiorstwie, co zazwyczaj w krajach zachodnich, w tym też w Holandii, obejmuje głównie sprawy stosunków międzyludzkich (tzw. PR) i informowanie przedstawiciela załogi o stanie przedsiębiorstwa i jego planach.

Artykuł 22

1. Władze podejmują działania mające na celu poprawę stanu zdrowia ludności.
2. Zapewnienie odpowiednich warunków mieszkaniowych stanowi przedmiot troski władz.
3. Władze stwarzają warunki dla rozwoju społecznego i kulturalnego, a także spędzania wolnego czasu.

Artykuł 23

1. Oświata stanowi przedmiot stałej troski rządu.
2. Zapewnia się wolność działalności oświatowej. Działalność ta podlega nadzorowi władzy, a odnośnie do wymienionych w ustawie form oświaty, sprawdzeniu doświadczenia i moralności nauczycieli; na zasadach określonych w ustawie.

3. Szkolnictwo publiczne respektujące przekonania religijne i światopoglądowe, z uwzględnieniem przekonań religijnych i światopoglądowych każdego, określa ustawa.

4. W każdej gminie władze gwarantują w dostatecznej liczbie szkół publicznych powszechne wykształcenie podstawowe². Zgodnie z zasadami ustanowionymi przez ustawę dopuszcza się odstępstwo od tego przepisu, jeśli istnieje możliwość uzyskania takiego wykształcenia poza szkołą publiczną.

5. Warunki dotyczące poziomu nauczania subwencjonowanego całkowicie lub częściowo ze środków publicznych określa ustawa, respektując w odniesieniu do szkolnictwa prywatnego swobodę religijną i światopoglądową³.

6. Warunki ustanawia się dla wykształcenia podstawowego w taki sposób, aby w jednakowym stopniu zabezpieczały jakość nauczania całkowicie subwencjonowanego ze środków publicznych zarówno szkolnictwa prywatnego, jak i szkolnictwa publicznego. Przy tym uregulowaniu zostaje uszanowany, w imię swobody szkolnictwa prywatnego, wybór pomocy nauczania i angażowania nauczycieli.

7. Prywatne wykształcenie podstawowe, które czyni zadość warunkom określonym w ustawie, subwencjonuje się ze środków publicznych w takim samym stopniu, jak publiczne. Ustawa określa warunki, przy zachowaniu których udziela się dotacji ze środków publicznych prywatnym ogólnokształcącym szkołom

² W oryginale „openbaar algemeen vormend lager onderwijs” – system oświaty na poziomie podstawowym (w skrócie tzw. AVLO).

³ W Holandii istnieje szkolnictwo publiczne – bez nauczania religii oraz szkolnictwo prywatne – głównie wyznaniowe.

średnim i prywatnym zakładom przygotowującym do szkół wyższych.

8. Rząd corocznie składa Stanom Generalnym raport o stanie oświaty.

Tytuł drugi Rząd

---

§ 1. Król

Artykuł 24

Władza królewska sprawowana jest dziedzicznie przez prawnych następców Króla Wilhelma I, Księcia Oranje-Nassau.

Artykuł 25

Władza królewska przechodzi dziedzicznie po śmierci Króla na jego prawnych potomków, przy czym pierwszeństwo ma najstarsze dziecko; ta sama zasada ma zastosowanie do następstwa w przypadku nieobsadzonego tronu. W przypadku braku własnych potomków władza królewska przechodzi w ten sam sposób w linii sukcesji tronu na prawnych następców, najpierw jego ojca, a następnie dziadka, będących nie w dalszym aniżeli trzeci stopień pokrewieństwa ze zmarłym Królem.

Artykuł 26

Oдноśnie do prawa do korony dziecko kobiety brzemiennej w chwili zgonu Króla traktuje się jako już urodzone. Martwo urodzone uważa się za nigdy nieistniejące.

Artykuł 27

Zrzeczenie się władzy królewskiej ma dla jej sukcesji ten sam skutek, co wymienione w poprzednich artykułach. Dzieci i ich potomkowie urodzone po zrzeczeniu się zostają wyłączone z sukcesji.

Artykuł 28

1. Zawarcie małżeństwa przez Króla bez zgody udzielonej w ustawie jest równoznaczne abdykacji.

2. Każdy, kto mógłby odziedziczyć władzę królewską, a zawarł małżeństwo bez zgody, o której mowa w ust. 1, jest wyłączony z sukcesji wraz z dziećmi zrodzonymi z takiego małżeństwa i ich potomstwem.

3. Stany Generalne na wspólnym posiedzeniu obradują nad projektem ustawy i uchwalają udzielenie zgody.

Artykuł 29

1. Jeśli wymagają tego nadzwyczajne okoliczności, ustawa może pozbawić sukcesji jedną lub więcej osób.

2. Projekt ustawy wnoszony jest przez Króla lub w jego imieniu. Stany Generalne na wspólnym posiedzeniu obradują i decydują w tej sprawie. Mogą one uchwalić taki projekt tylko większością co najmniej dwóch trzecich oddanych głosów.

Artykuł 30

1. Jeżeli zostanie stwierdzone, że nie istnieje uprawniony sukcesor, można powołać go w drodze ustawy. Projekt ustawy wnoszony jest przez Króla lub w jego imieniu. Po wniesieniu tego projektu, Izby [Stanów Generalnych] zostają rozwiązane. Nowo wybrane izby obradują i decydują w tej sprawie na wspólnym posiedzeniu. Mogą one uchwalić taki projekt tylko większością co najmniej dwóch trzecich oddanych głosów.

2. Jeśli, w przypadku zgonu Króla lub jego abdykacji, brak jest sukcesora, Izby [Stanów Generalnych] zostają rozwiązane. Nowo wybrane izby zwołuje się w ciągu czterech miesięcy od śmierci Króla lub jego abdykacji na wspólne posiedzenie w celu zadecydowania o powołaniu Króla. Mogą one powołać następcę większością co najmniej dwóch trzecich oddanych głosów.

Artykuł 31

1. W drodze dziedziczenia Król może być powołany jedynie spośród prawnych potomków.

2. Przepisy o sukcesji, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio do powołanego następcy, jeżeli jeszcze nie został Królem.

Artykuł 32

W możliwie krótkim czasie po objęciu władzy królewskiej zaprzysięga się uroczyste Króla i składa się mu hołd na publicznym i wspólnym posiedzeniu Stanów Generalnych w mieście stołecznym Amsterdamie. Król przysięga lub przyrzeka wierność Konstytucji i godne piastowanie swego urzędu; zasady określa ustawa.

Artykuł 33

Król sprawuje władzę królewską po ukończeniu 18 lat.

Artykuł 34

Ustawa określa władzę rodzicielską i opiekuńczą nad niepełnoletnim Królem i nadzór nad nim. Sta-

ny Generalne obradują i decydują w tej sprawie na wspólnym posiedzeniu.

Artykuł 35

1. Jeśli Rada Ministrów uzna, że Król nie jest w stanie sprawować władzy, powiadamia o tym, przedkładając opinię Rady Stanu, Stany Generalne, które zwołuje się na wspólne posiedzenie.

2. Jeśli Stany Generalne podzielają ten pogląd, oświadczają, że Król nie jest w stanie sprawować władzy królewskiej. Oświadczenie to zostaje opublikowane z polecenia przewodniczącego posiedzenia i niezwłocznie nabiera mocy.

3. Gdy Król może podjąć sprawowanie władzy królewskiej, stwierdza się to w drodze ustawy. Stany Generalne obradują i decydują w tej sprawie na wspólnym posiedzeniu. Niezwłocznie po opublikowaniu tej ustawy Król wznawia sprawowanie władzy królewskiej.

4. Ustawa określa, w razie potrzeby, nadzór nad osobą Króla, jeśli zostanie stwierdzone, że nie jest on w stanie sprawować władzy królewskiej. W tej sprawie Stany Generalne obradują i decydują na wspólnym posiedzeniu.

Artykuł 36

Król może czasowo zawiesić sprawowanie władzy królewskiej i podjąć ją ponownie na podstawie ustawy, której projekt zostaje wniesiony przez niego lub w jego imieniu. Stany Generalne obradują i decydują w tej sprawie na wspólnym posiedzeniu.

Artykuł 37

1. Władzę królewską sprawuje regent:

- a) dopóki Król nie ukończy 18 roku życia;
- b) jeśli jeszcze nienarodzone dziecko może być powołane na tron;
- c) jeśli stwierdzi się, że Król nie jest w stanie sprawować władzy królewskiej;
- d) jeśli Król czasowo złożył sprawowanie władzy królewskiej;
- e) dopóki po śmierci Króla lub po jego abdykacji nie ma następcy.

2. Regenta powołuje się w drodze ustawy. Stany Generalne obradują i decydują w tej sprawie na wspólnym posiedzeniu.

3. W przypadkach wymienionych w ust. 1 litera c i d, potomek Króla, który jest jego prawnym następcą, zostaje regentem po ukończeniu 18 roku życia.

4. Na wspólnym posiedzeniu Stanów Generalnych regent przysięga lub przyrzeka wierność Konstytucji i godne piastowanie swego urzędu. Ustawa określa zasady regencji i może przewidzieć sukcesję i zastępstwo. Stany Generalne obradują i decydują w tej sprawie na wspólnym posiedzeniu.

5. Art. 35 i art. 36 stosuje się odpowiednio do regenta.

Artykuł 38

Dopóki nie zostanie ustalone następstwo władzy królewskiej, sprawuje ją Rada Stanu.

Artykuł 39

Ustawa określa, kto jest członkiem Domu Królewskiego.

Artykuł 40

1. Król otrzymuje roczne dotacje od państwa, określone w ustawie. Ustawa określa również, którym członkom Domu Królewskiego zostaną przyznane dotacje od państwa oraz ustala ich wysokość.

2. Otrzymane przez Króla i członków Domu Królewskiego dotacje od państwa, jak i części składowe majątku, które służą im do wypełniania funkcji, są wolne od podatków osobistych. Także to, co Król lub przypuszczalny dziedzic Korony otrzymuje na mocy prawa spadkowego lub przez darowiznę od członka Domu Królewskiego zostaje zwolnione od podatków z tytułu dziedziczenia, przeniesienia [prawa własności] i darowizny. Ustawa może udzielić dalszego zwolnienia od podatków.

3. Izby Stanów Generalnych mogą uchwalić ustawy, o których mowa w ust. 1 i 2, większością co najmniej dwóch trzecich oddanych głosów.

Artykuł 41

Król zarządza swym Domem, uwzględniając interes publiczny.

§ 2. Król i ministrowie

Artykuł 42

1. Rząd składa się z Króla i ministrów.
2. Król jest nietykalny; odpowiedzialni są ministrowie.

Artykuł 43

Premiera i pozostałych ministrów powołuje i odwołuje dekret królewski⁴.

Artykuł 44

1. Ministerstwa tworzy się dekretem królewskim. Kierują nimi ministrowie.
2. Można powołać także ministrów, którym nie powierza się kierowania ministerstwem.

Artykuł 45

1. Ministrowie tworzą wspólnie Radę Ministrów.
2. Premier jest przewodniczącym Rady Ministrów.
3. Rada Ministrów obraduje i decyduje o ogólnej polityce rządu i zapewnia jej spójność.

Artykuł 46

1. Dekretem królewskim można powoływać i odwoływać sekretarzy stanu.
2. Sekretarz stanu zastępuje ministra w przypadkach, kiedy minister uzna to za celowe i wykonuje jego instrukcje wynikające z przyznaných kompetencji. Sekretarz stanu ponosi odpowiedzialność niezależnie od odpowiedzialności ministra.

Artykuł 47

Wszystkie ustawy i dekrety królewskie podpisuje Król i jeden lub więcej ministrów lub sekretarzy stanu.

Artykuł 48

Dekret królewski powołujący premiera powinien być kontrasygnowany przez premiera. Dekrety królewskie powołujące lub odwołujące pozostałych ministrów i sekretarzy stanu kontrasygnuje premier.

Artykuł 49

W sposób określony w ustawie, ministrowie i sekretarze stanu obejmując swoje stanowiska, składają w obecności Króla przysięgę lub oświadczenie i przyrzeczenie oczyszczające⁵, a także przysięgają lub przyrzekają wierność Konstytucji i rzetelne wywiązywanie się ze swoich obowiązków.

⁴ W oryginale „Koninklijk besluit”.

⁵ W oryginale „dan wel verklaring en belofte van zuivering”; oświadczenie i przyrzeczenie zawiera zapewnienie, że nie uczynili niczego, co mogłoby pozbawić ich prawa piastowania urzędu.

Tytuł trzeci Stany Generalne

§ 1. Ustrój i skład

Artykuł 50

Stany Generalne reprezentują cały naród holenderski.

Artykuł 51

1. Stany Generalne składają się z Drugiej Izby i z Pierwszej Izby.

2. Druga Izba składa się ze 150 deputowanych.

3. Pierwsza Izba składa się z 75 deputowanych.

4. Na wspólnym posiedzeniu Izby traktowane są jako jedna.

Artykuł 52

1. Kadencja obu izb trwa 4 lata.

2. Jeśli ustawa określi kadencję stanów prowincjonalnych na okres inny aniżeli 4 lata, kadencja Pierwszej Izby zostanie odpowiednio zmieniona.

Artykuł 53

1. Deputowani obu izb są wybierani na zasadzie proporcjonalności określonej w ustawie.

2. Wybory odbywają się w głosowaniu tajnym.

Artykuł 54

1. Deputowani do Drugiej Izby są wybierani bezpośrednio przez Holendrów, którzy ukończyli 18 rok życia, poza określonymi ustawowo wyjątkami dotyczącymi Holendrów, którzy nie są stałymi mieszkańcami⁶.

2. Prawo wyborcze nie przysługuje osobom, skazanym prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo określone w ustawie, na karę co najmniej 1 roku pozbawienia wolności oraz pozbawienia praw wyborczych. [Uchylony pkt b].

Artykuł 55

Deputowani do Pierwszej Izby są wybierani przez deputowanych stanów prowincjonalnych. Z wyjątkiem przypadku rozwiązania Izby, wybór następuje w ciągu trzech miesięcy po wyborze deputowanych stanów prowincjonalnych.

⁶ W oryginale „ingezetenen”.

Artykuł 56

Deputowanym do Stanów Generalnych może zostać obywatel holenderski⁷, który ukończył 18 rok życia i nie jest pozbawiony praw wyborczych.

Artykuł 57

1. Nikt nie może być deputowanym do obu izb.

2. Deputowany do Stanów Generalnych nie może być jednocześnie ministrem, sekretarzem stanu, członkiem Rady Stanu, członkiem Powszechnej Izby Obrachunkowej⁸, Ombudsmanem⁹ lub jego zastępcą, sędzią Sądu Najwyższego, Prokuratorem Generalnym lub jego zastępcą¹⁰ przy Sądzie Najwyższym¹¹.

3. Ministrowie lub sekretarze stanu, którzy zgłosili gotowość rezygnacji z urzędu, mogą łączyć ten urząd z członkostwem Stanów Generalnych do czasu podjęcia decyzji w sprawie odwołania z pełnionej wcześniej funkcji.

4. Ustawa może określić inne urzędy publiczne, których nie można łączyć z członkostwem w Stanach Generalnych.

Artykuł 57a

Czasowe zastępstwo deputowanego do Stanów Generalnych z powodu ciąży i urodzenia dziecka, a także z powodu choroby określa ustawa.

Artykuł 58

Każda Izba bada ważność mandatów wybranych deputowanych i rozstrzyga na podstawie ustawy spory dotyczące mandatów i samych wyborów.

Artykuł 59

Pozostałe sprawy dotyczące prawa wyborczego i wyborów określa ustawa.

Artykuł 60

W sposób określony ustawą, deputowani Izb obejmując swoje mandaty, składają na posiedzeniu [izby] przysięgę lub oświadczenie i przyrzeczenie oczysz-

⁷ W oryginale „Nederlander”, czyli być Holendrem (Niderlandczykiem). Chodzi jednak o posiadanie obywatelstwa, co prawo holenderskie określa jako przynależność do narodu holenderskiego.

⁸ W oryginale „Algemene Rekenkamer”.

⁹ W oryginale „Nationale ombudsman”.

¹⁰ W oryginale odpowiednio: „procureur-generaal” i „advocaat-generaal”.

¹¹ W oryginale „Hoge Raad der Nederlanden”.

czające¹², a także przysięgają lub przyrzekają wierność Konstytucji i rzetelne wywiązywanie się ze swoich obowiązków.

Artykuł 61

1. Każda Izba wybiera spośród deputowanych swego przewodniczącego.

2. Każda Izba wybiera swego sekretarza¹³, który tak jak pozostali urzędnicy izb, nie może być równocześnie deputowanym do Stanów Generalnych.

Artykuł 62

Przewodniczący Pierwszej Izby kieruje wspólnym posiedzeniem Izb.

Artykuł 63

Ustawa określa uposażenie deputowanych i byłych deputowanych do Stanów Generalnych oraz ich krewnych. Izby mogą uchwalić taką ustawę większością co najmniej dwóch trzecich oddanych głosów.

Artykuł 64

1. Każda z Izb może zostać rozwiązana dekretem królewskim.

2. Dekret o rozwiązaniu zawiera równocześnie zarządzenie nowych wyborów do rozwiązanej Izby i o zwołaniu nowo wybranej Izby w ciągu trzech miesięcy.

3. Kadencja rozwiązanej izby upływa z dniem zebrania się nowo wybranej Izby.

4. Ustawa określa kadencję Drugiej Izby następującej po rozwiązaniu; kadencja ta nie może być dłuższa niż 5 lat. Kadencja Pierwszej Izby następująca po rozwiązaniu kończy się w dniu, w którym upłynęłaby kadencja rozwiązanej Izby.

§ 2. Procedura

Artykuł 65

Corocznie w trzeci wtorek września lub w innym wcześniejszym terminie określonym w ustawie powinna zostać przedstawiona przez Króla lub w jego imieniu na wspólnym posiedzeniu [izb] Stanów Generalnych deklaracja rządu o kierunkach jego polityki.

¹² Zob. przypis nr 5.

¹³ Termin „griffier” oznacza właściwie kierownika kancelarii izby Stanów Generalnych, lecz bliższy jest pojęciu „sekreterza”.

Artykuł 66

1. Posiedzenia Stanów Generalnych są jawne.
2. Obrady toczą się przy drzwiach zamkniętych, jeśli zażąda tego dziesiąta część obecnych deputowanych albo jeśli przewodniczący uzna to za konieczne.
3. Wówczas Izba lub na wspólnym posiedzeniu obie Izby rozstrzygają, czy będą obradować i podejmować decyzje przy drzwiach zamkniętych.

Artykuł 67

1. Izby mogą, oddzielnie bądź na wspólnym posiedzeniu, obradować lub podejmować uchwały, w obecności ponad połowy deputowanych.
2. Uchwały podejmuje się większością głosów.
3. Głosując deputowani nie są związani instrukcjami.
4. Głosuje się ustnie i imiennie wtedy, gdy zażąda tego jeden z deputowanych.

Artykuł 68

Ministrowie i sekretarze stanu udzielają każdej Izbie oddzielnie albo na wspólnym posiedzeniu, ustnie lub pisemnie, żądanych przez jednego lub więcej deputowanych informacji, jeśli ich udzielenie nie stoi w sprzeczności z dobrem państwa.

Artykuł 69

1. Ministrowie i sekretarze stanu mają prawo udziału w posiedzeniach [Stanów Generalnych] i mogą zabrać głos w obradach.
2. Izby oddzielnie i na wspólnym posiedzeniu mogą wzywać ich do uczestniczenia w posiedzeniu.
3. Ministrowie i sekretarze stanu mogą korzystać w trakcie posiedzeń z pomocy urzędników, których wyznaczają.

Artykuł 70

Obie Izby posiadają, określone ustawowo prawo przeprowadzania dochodzeń zarówno oddzielnie, jak i na wspólnym posiedzeniu.

Artykuł 71

Deputowani do Stanów Generalnych, ministrowie, sekretarze stanu i inne osoby uczestniczące w obradach [Stanów Generalnych] nie podlegają odpowiedzialności sądowej za wypowiedzi na posiedzeniu Stanów Generalnych lub ich komisji ani za złożone tam pisemne przedłożenia.

Artykuł 72

Każda z izb oddzielnie i na wspólne posiedzenie uchwała regulamin porządkowy.

Tytuł czwarty Rada Stanu, Powszechna Izba Obrachunkowa, Narodowy Ombudsman i stałe kolegia doradcze

---

Artykuł 73

1. Zasięga się opinii Rady Stanu lub jej wydziału w sprawie projektów ustaw i ogólnych przepisów administracyjnych¹⁴, jak też projektów traktatów wymagających akceptacji Stanów Generalnych. Opinii można nie zasięgać w przypadkach określonych w ustawie.

2. Radzie Stanu lub jej wydziałowi powierza się badanie sporów administracyjnych rozstrzyganych dekretem królewskim oraz wydawanie orzeczeń.

3. Ustawa może powierzyć Radzie lub jej wydziałowi orzekanie w sporach administracyjnych.

Artykuł 74

1. Radzie Stanu przewodniczy Król. Prawdopodobnemu następcy Króla przysługuje z mocy prawa miejsce w Radzie po ukończeniu 18 roku życia. Na mocy ustawy można przyznać miejsce w Radzie Stanu innym członkom Domu Królewskiego.

2. Członków Rady powołuje się dożywotnio dekretem królewskim.

3. Członkostwo w Radzie wygasa na skutek rezygnacji lub osiągnięcia wieku określonego w ustawie.

4. W przypadkach wskazanych w ustawie mogą zostać zawieszani lub odwołani przez Radę.

5. Ustawa określa ich dalszy status prawny.

Artykuł 75

1. Ustawa określa ustrój, skład i kompetencje Rady Stanu.

2. Ustawa może powierzyć Radzie lub jej wydziałowi także inne zadania.

Artykuł 76

Zadaniem Powszechnej Izby Obrachunkowej jest badanie dochodów i wydatków państwa.

---

¹⁴ W oryginale „Algemene maatregelen van bestuur”.

Artykuł 77

1. Członków Powszechnej Izby Obrachunkowej powołuje się dożywotnio dekretem królewskim spośród trzech kandydatów zaproponowanych przez Drugą Izbę Stanów Generalnych.

2. Członkostwo w Izbie wygasa na skutek rezygnacji lub osiągnięcia wieku określonego w ustawie.

3. W przypadkach wskazanych w ustawie mogą zostać zawieszani lub odwołani przez Sąd Najwyższy.

4. Ustawa określa ich dalszy status prawny.

Artykuł 78

1. Ustawa określa ustrój, skład i kompetencje Powszechnej Izby Obrachunkowej.

2. Ustawa może powierzyć Powszechnej Izbie Obrachunkowej także inne zadania.

Artykuł 78A

1. Ombudsman¹⁵ bada, na wniosek lub z własnej inicjatywy, działalność organów administracyjnych państwa oraz innych władz publicznych wskazanych w ustawie.

2. Ombudsman i jego zastępca są powoływani przez Drugą Izbę Stanów Generalnych na kadencję określoną w ustawie. Są odwoływani na własną prośbę lub po osiągnięciu wieku określonego w ustawie. W przypadkach wskazanych w ustawie mogą zostać zawieszani lub odwołani przez Drugą Izbę Stanów Generalnych. Ustawa określa ich dalszy status prawny.

3. Ustawa określa kompetencje i tryb działania Ombudsmana.

4. Ustawa może powierzyć Ombudsmanowi także inne zadania.

Artykuł 79

1. Ustanowienie stałych kolegiów doradczych w sprawach ustawodawstwa i administracji państwa następuje w drodze ustawy lub w wykonaniu ustawy.

2. Ustawa określa ustrój, skład i uprawnienia tych kolegiów.

3. Ustawa może powierzyć kolegiom także inne, aniżeli doradcze, zadania.

Artykuł 80

1. Opinie wskazanych w tym tytule kolegiów ogłasza się publicznie, zgodnie z zasadami ustanowionymi w ustawie.

---

¹⁵ W oryginale „Nationale ombudsman”.

2. Z wyjątkiem przypadków określonych w ustawie, opinie dotyczące projektów ustaw wniesionych przez Króla lub w jego imieniu przedstawia się Stanom Generalnym.

Tytuł piąty Ustawodawstwo i administracja

---

§ 1. Ustawy i inne akty normatywne

Artykuł 81

Władzę ustawodawczą wykonują wspólnie rząd i Stany Generalne.

Artykuł 82

1. Projekty ustaw są przedstawiane przez Króla albo w jego imieniu oraz przez Drugą Izbę Stanów Generalnych.

2. Projekty ustaw, które wymagają rozpatrzenia na wspólnym posiedzeniu Stanów Generalnych mogą być przedstawiane przez Króla albo w jego imieniu, o ile na to zezwalają odpowiednie artykuły tytułu drugiego, przez Stany Generalne.

3. Projekty ustaw rozpatrywane przez Drugą Izbę lub Stany Generalne przedstawia jeden lub więcej deputowanych.

Artykuł 83

Projekty ustaw przedstawianych przez Króla lub w jego imieniu kieruje się do Drugiej Izby lub, jeśli przewidziane jest ich rozpatrzenie na wspólnym posiedzeniu [izb], na posiedzenie tych izb.

Artykuł 84

1. Dopóki projekt ustawy przedstawiony przez Króla lub w jego imieniu nie został przyjęty przez Drugą Izbę lub wspólne posiedzenie [izb], może on zostać przez nie zmieniony na wniosek jednego lub więcej deputowanych oraz na wniosek rządu.

2. Dopóki Druga Izba lub wspólne posiedzenie [izb] nie przyjmą przedstawionego przez siebie projektu, może on zostać zmieniony na wniosek jednego lub więcej deputowanych lub na wniosek deputowanego lub deputowanych, którzy dany projekt wnieśli.

Artykuł 85

Po przyjęciu przez Drugą Izbę projektu ustawy lub podjęciu decyzji o jego przedstawieniu przesyła się

projekt do Pierwszej Izby, która rozpatruje go w takiej postaci, w jakiej przyjęła go Druga Izba. Druga Izba może poruczyć jednemu lub więcej deputowanym, by przedstawiony przez nią projektu ustawy uzasadniali w Pierwszej Izbie.

Artykuł 86

1. Dopóki projekt ustawy nie został uchwalony przez Stany Generalne, może zostać wycofany przez wnioskodawcę lub w jego imieniu.

2. Dopóki Druga Izba lub wspólne posiedzenie [izb] nie uchwaliły przedstawionego im projektu, może on zostać wycofany przez deputowanego lub przez deputowanych, którzy projekt wnieśli.

Artykuł 87

1. Projekt staje się ustawą po przyjęciu przez Stany Generalne i zaakceptowaniu przez Króla.

2. Król i Stany Generalne informują się o podjętych rozstrzygnięciach w sprawie projektów ustaw.

Artykuł 88

Ustawa stanowi o ogłaszaniu ustaw i uzyskaniu przez nie mocy obowiązującej. Warunkiem wejścia w życie ustaw jest ich ogłoszenie.

Artykuł 89

1. Dekret królewski ustanawia ogólne przepisy administracyjne.

2. Przepisy ustanawiające kary stanowi się tylko w drodze ustawy. Ustawa określa nakładanie kar.

3. Ustawa stanowi o ogłaszaniu przepisów administracyjnych i uzyskiwaniu przez nie mocy obowiązującej. Warunkiem wejścia w życie tych przepisów jest ich ogłoszenie.

4. Ustęp 2 i 3 stosuje się odpowiednio do innych powszechnie obowiązujących aktów stanowiących w imieniu państwa.

§ 2. Pozostałe przepisy

Artykuł 90

Rząd wspiera rozwój międzynarodowego porządku prawnego.

Artykuł 91

1. Związanie traktatami i ich wypowiedzenie nie może nastąpić bez uprzedniej zgody Stanów Gene-

ralnych. Ustawa określa przypadki, w których zgoda taka nie jest wymagana.

2. Ustawa określa tryb udzielania zgody i może przewidzieć udzielanie milczącej zgody.

3. Jeśli traktat zawiera przepisy będące w kolizji z Konstytucją lub mogące prowadzić do takiej kolizji, izby mogą udzielić zgody tylko większością co najmniej dwóch trzecich głosów.

Artykuł 92

Z uwzględnieniem, jeśli to konieczne, ust. 3 art. 91, można przekazać na mocy traktatu organizacjom prawa międzynarodowego uprawnienia prawodawcze, administracyjne i sędownicze.

Artykuł 93

Warunkiem wejścia w życie traktatów i aktów prawnych organizacji prawa międzynarodowego, które zgodnie ze swą treścią mają charakter powszechnie obowiązujący, jest ich ogłoszenie.

Artykuł 94

Obowiązujących aktów prawa krajowego nie stosuje się w Królestwie, jeśli ich przepisy byłyby niezgodne z powszechnie obowiązującymi przepisami traktatów i aktami prawnymi organizacji prawa międzynarodowego.

Artykuł 95

Tryb ogłaszania traktatów i aktów prawnych organizacji prawa międzynarodowego określa ustawa.

Artykuł 96

1. Królestwo nie ogłasza wojny bez uprzedniej zgody Stanów Generalnych.

2. Zgoda taka nie jest wymagana, jeśli konsultacja ze Stanami Generalnymi okazuje się niemożliwa wskutek faktycznie istniejącego stanu wojny.

3. Stany Generalne obradują i decydują w tej sprawie na wspólnym posiedzeniu.

4. Ustęp 2 i 3 stosuje się odpowiednio do ogłoszenia zakończenia wojny.

Artykuł 97

1. Siły zbrojne powołane są w celu obrony i ochrony interesów Królestwa, jak też utrzymania i popierania międzynarodowego porządku prawnego.

2. Władzę zwierzchnią nad wojskiem sprawuje rząd.

Artykuł 98

1. W skład sił zbrojnych wchodzi ochotnicy i osoby podlegające obowiązkowi służby wojskowej.

2. Zasady obowiązkowej służby wojskowej i uprawnienie do odroczenia powołania do służby czynnej określa ustawa.

Artykuł 99

Przesłanki zwolnienia od służby wojskowej z powodu poważnych skrupułów sumienia określa ustawa.

Artykuł 99A

Zgodnie z zasadami ustawowymi można nakładać obowiązki dla potrzeb obrony cywilnej.

Artykuł 100

1. Rząd udziela Stanom Generalnym uprzednich informacji o udziale lub oddaniu do dyspozycji sił zbrojnych dla zachowania lub popierania międzynarodowego porządku prawnego. Rozumie się przez to uprzednie informowanie o udziale lub oddaniu do dyspozycji sił zbrojnych dla udzielenia pomocy humanitarnej w przypadku konfliktu zbrojnego.

2. Jeśli z pilnych przyczyn uprzednie informowanie będzie utrudnione, ust. 1 nie stosuje się. W tym przypadku informacje zostaną przekazane niezwłocznie.

[Artykuły 101–102 – uchylone]

Artykuł 103

1. Przypadki, w których dekretem można ogłosić stan wyjątkowy w celu zachowania zewnętrznego i wewnętrznego bezpieczeństwa określa ustawa. Następstwa stanu wyjątkowego określa ustawa.

2. W tym przypadku można zawiesić stosowanie przepisów Konstytucji o uprawnieniach administracji prowincji, gmin i okręgów wodnych, podstawowe prawa wynikające z art. 6, o ile ich wykonywanie odbywa się poza budynkami i zamkniętymi miejscami, z art. 7, art. 8, art. 9, art. 12 ust. 2 i 3, art. 13, jak też z art. 113 ust. 1 i 3.

3. Od ogłoszenia wprowadzenia stanu wyjątkowego i do czasu zniesienia go dekretem królewskim, Stany Generalne mogą, jeśli tylko uznają to za konieczne, określić czas trwania tego stanu; w tej sprawie obradują i decydują na wspólnym posiedzeniu.

Artykuł 104

Podatki państwowe pobiera się na mocy ustawy. Inne pobierane na rzecz państwa opłaty określa ustawa.

Artykuł 105

1. Budżet państwa określa ustawa.
2. Projekty ogólnych ustaw budżetowych wnoszone są corocznie przez Króla lub w jego imieniu w terminie wskazanym w art. 65.
3. Stany Generalne ponoszą odpowiedzialność za dochody i wydatki państwa, stosownie do przepisów ustawy. Bilans wykonania budżetu zatwierdzony przez Powszechną Izbę Obrachunkową, przedkłada się Stanom Generalnym.
4. Zarządzanie finansami państwa określa ustawa.

Artykuł 106

System monetarny określa ustawa.

Artykuł 107

1. Materialne oraz procesowe prawo cywilne i karne normuje się w kodeksach, określone sprawy mogą zostać uregulowane w odrębnych ustawach.
2. Zasady prawa administracyjnego określa ustawa.

[Artykuł 108 – uchylony]

Artykuł 109

Status prawny urzędników, ochronę prawną ich pracy oraz współdecydowanie określa ustawa.

Artykuł 110

Władze publiczne przestrzegają jawności przy wykonywaniu swych zadań, zgodnie z zasadami określonymi w ustawie.

Artykuł 111

Zasady ustanawiania orderów określa ustawa.

Tytuł szósty Sądownictwo

Artykuł 112

1. Władzy sądowniczej powierza się orzekanie o sporach w sprawach cywilnych i o zobowiązaniach dłużnych¹⁶.
2. Ustawa może przekazać rozstrzyganie sporów, które nie powstały ze stosunków cywilno-prawnych

---

¹⁶ W oryginalne „schuldveroderingen”.

albo władzy sądowniczej, albo sądom nienależącym do władzy sądowniczej. Tryb postępowania i skutki orzeczeń określa ustawa.

Artykuł 113

1. Władzy sądowniczej powierza się orzekanie o przestępstwach.
2. Zasady odpowiedzialności dyscyplinarnej określa ustawa.
3. Tylko władza sądownicza może orzec karę pozbawienia wolności.
4. Odmienne zasady wymiaru sprawiedliwości poza Holandią i dla wojskowego prawa karnego może określić ustawa.

Artykuł 114

Kara śmierci jest zabroniona.

Artykuł 115

W odniesieniu do sporów, o których mowa w art. 112 ust. 2, dopuszcza się skargę administracyjną.

Artykuł 116

1. Sądy, które tworzą władzę sądowniczą określa ustawa.
2. Ustrój, skład i właściwość władzy sądowniczej określa ustawa.
3. W przypadkach określonych ustawą w sprawowaniu władzy sądowniczej mogą uczestniczyć osoby niebędące członkami władz sądowniczych.
4. Nadzór nad sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości przez osoby będące członkami władz sądowniczych oraz osoby, o których mowa w ust. 3, określa ustawa.

Artykuł 117

1. Członkowie władzy sądowniczej sprawujący wymiar sprawiedliwości i Prokurator Generalny przy Sądzie Najwyższym powoływani są dożywotnio dekretem królewskim.
2. Są odwoływani na własną prośbę i po osiągnięciu wieku określonego w ustawie.
3. W przypadkach określonych ustawą mogą zostać zawieszani lub odwołani przez wyznaczony ustawą sąd, należący do władzy sądowniczej.
4. Status prawny członków władzy sądowniczej określa ustawa.

Artykuł 118

1. Członków Sądu Najwyższego Holandii powołuje się na wniosek Drugiej Izby Stanów Generalnych, która przedstawia potrójną liczbę kandydatów.

2. Sądowi Najwyższemu powierza się na zasadach określonych w ustawie, kasację wyroków sądowych z powodu naruszenia prawa.

3. Inne zadania Sądu Najwyższego może określić ustawa.

Artykuł 119

Deputowani do Stanów Generalnych, ministrowie i sekretarze stanu, a także osoby, które sprawowały te funkcje ponoszą odpowiedzialność przed Sądem Najwyższym za przestępstwa związane ze sprawowaniem urzędu podczas pełnienia obowiązków. Postępowanie wszczyna się na mocy dekretu królewskiego lub uchwały Drugiej Izby.

Artykuł 120

Sądy nie badają konstytucyjności ustaw i traktatów.

Artykuł 121

Z wyjątkiem przypadków określonych w ustawie, rozprawy sądowe są jawne, a wyroki zawierają uzasadnienie. Wyrok ogłaszany jest publicznie.

Artykuł 122

1. Ułaskawienie następuje na mocy dekretu królewskiego po zasięgnięciu opinii ustawowo określonego sądu i z uwzględnieniem przepisów ustawy.

2. Amnestię ogłasza się na mocy ustawy.

Tytuł siódmy **Prowincje, gminy, okręgi wodne** **i korporacje publiczne**

Artykuł 123

1. Ustawa może znosić prowincje i gminy oraz ustanawiać nowe.

2. Zmiany granic prowincji i gmin określa ustawa.

Artykuł 124

1. Uprawnienia do regulowania i zarządzania sprawami prowincji i gmin powierza się ich zarządom.

2. Zarządy prowincji i gmin mogą zostać zobowiązane ustawą lub w wykonaniu ustawy do regulowania i zarządzania sprawami prowincji i gmin.

Artykuł 125

1. Na czele prowincji i gmin stoją odpowiednio stany prowincjonalne i rada gminna. Ich posiedzenia są jawne poza wyjątkami określonymi w ustawie.

2. W zarządzaniu prowincją biorą także udział Egzekutywa Stanów Prowincjonalnych¹⁷ i komisarz królewski, a w zarządzaniu gminą kolegium burmistrza i ławników¹⁸ oraz burmistrz.

3. [Uchylony]

Artykuł 126

Zobowiązanie komisarza królewskiego do wykonywania instrukcji rządowych może określić ustawa.

Artykuł 127

Stany prowincjonalne i rada gminna wydają, poza wyjątkami określonymi ustawą lub na podstawie ustawy, prowincjonalne lub gminne zarządzenia.

Artykuł 128

Poza przypadkami, o których mowa w art. 123, tylko stany prowincjonalne lub odpowiednio rada gminna mogą przyznać uprawnienia wymienione w art. 124 ust. 1 innym organom niż wskazane w art. 125.

Artykuł 129

1. Deputowani stanów prowincjonalnych i radni rad gminnych są wybierani bezpośrednio przez Holendrów¹⁹, będących stałymi mieszkańcami, odpowiednio, prowincji lub gminy, i spełniających warunki posiadania prawa wyborczego do Drugiej Izby Stanów Generalnych. Powyższe ma zastosowanie także do członkostwa.

2. Wybór następuje na podstawie proporcjonalnego przedstawicielstwa na zasadach określonych w ustawie.

3. Artykuł 53 ust. 2 i art. 59 oraz art. 57a stosuje się odpowiednio.

4. Kadencja stanów prowincjonalnych i rad gminnych trwa 4 lata, poza wyjątkami określonymi w ustawie.

5. Warunki niepołączalności równoczesnego sprawowania funkcji deputowanego lub radnego określa ustawa. Ustawa może określić, że przeszkody dla sprawowania tych funkcji wynikają z pokrewieństwa lub związku mał-

---

¹⁷ W oryginale: „Gedeputeerde staten” – jest to organ wykonawczy stanów prowincjonalnych.

¹⁸ W oryginale: „Wethouders”.

¹⁹ Chodzi tu o obywateli holenderskich (osoby posiadające obywatelstwo).

żeńskiego oraz że podejmowanie działań wymienionych w ustawie może prowadzić do utraty mandatu.

6. W głosowaniu deputowani lub radni nie są związani instrukcjami.

Artykuł 130

Ustawa może przyznać czynne i bierne prawo wyborcze do rad gminnych stałym mieszkańcom niebędącym Holendrami pod warunkiem, że odpowiadają wymogom stawianym dla stałych mieszkańców będących Holendrami.

Artykuł 131

Komisarza królewskiego i burmistrza powołuje się dekretem królewskim.

Artykuł 132

1. Tworzenie prowincji i gmin oraz skład i uprawnienia ich zarządów określa ustawa.

2. Nadzór nad zarządami określa ustawa.

3. Uchwały zarządów podlegają uprzedniemu nadzorowi jedynie w przypadkach określonych w ustawie lub w wykonaniu ustawy.

4. Uchylenie uchwał zarządów może nastąpić wyłącznie dekretem królewskim z powodu naruszenia prawa lub interesu publicznego.

5. Środki, które należy podjąć w razie zaniechania działań uchwałodawczych i zarządzających, wymaganych na podstawie art. 124 ust. 2, określa ustawa. Ustawa może przewidzieć środki, odmienne niż w art. 125 i 127, w przypadku poważnego zaniedbania swych zadań przez zarządy prowincji i gmin.

6. Podatki pobierane przez zarządy prowincji i gmin oraz stosunki finansowe prowincji i gmin wobec państwa określa ustawa.

Artykuł 133

1. Znoszenie lub tworzenie okręgów wodnych, określenie ich zadań i ustroju, jak też składu ich zarządów następuje na mocy zarządzeń prowincjonalnych, zgodnych z zasadami ustawowymi, jeśli ustawa lub akt wydany na jej podstawie nie stanowi inaczej.

2. Ustawa stanowi o uprawnieniach uchwałodawczych²⁰; inne uprawnienia zarządów okręgów wodnych, jak też zasady jawności ich posiedzeń określa ustawa.

3. Nadzór prowincjonalny i inny nad zarządami określa ustawa. Uchylenie uchwał zarządów może

²⁰ W oryginale „verordnende” – chodzi o uprawnienia do wydawania aktów prawnych.

nastąpić jedynie z powodu naruszenia prawa lub interesu publicznego.

Artykuł 134

1. Zasady tworzenia i znoszenia publicznych korporacji zawodowych i produkcyjnych oraz innych korporacji publicznych określa ustawa.

2. Zadania i ustrój korporacji publicznych, skład i uprawnienia ich zarządów oraz zasady jawności ich posiedzeń określa ustawa. Ustawa może przyznać ich zarządom kompetencje prawotwórcze.

3. Nadzór nad tymi zarządami określa ustawa. Uchylenie uchwał zarządów może nastąpić tylko z powodu naruszenia prawa lub interesu publicznego.

Artykuł 135

Ustawa określa zasady odnoszące się do spraw, w których uczestniczą dwie lub więcej korporacje publiczne. Można wówczas przewidzieć utworzenie nowej korporacji publicznej, przy czym art. 143 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

Artykuł 136

O sporach między korporacjami publicznymi rozstrzyga dekret królewski, chyba że ich rozstrzygnięcie należy do właściwości władzy sądowniczej lub zostaje ustawowo powierzone innym organom.

Tytuł ósmy Zmiana Konstytucji

Artykuł 137

1. W drodze ustawy stwierdza się, że zmiana Konstytucji w proponowanym w tej ustawie kształcie zostanie poddana rozważeniu.

2. Druga Izba może taki projekt podzielić na odrębne projekty ustaw na wniosek złożony przez Króla lub w jego imieniu, czy też na wniosek innego podmiotu.

3. Po ogłoszeniu ustawy, o której mowa w ust. 1, Druga Izba zostaje rozwiązana.

4. Po zebraniu się nowo wybranej Drugiej Izby, obie izby debatują w drugim czytaniu nad projektem zmiany, o którym mowa w ust. 1. Mogą go przyjąć tylko większością co najmniej dwóch trzecich oddanych głosów.

5. Druga Izba, na wniosek złożony przez Króla lub w jego imieniu czy też w inny sposób, może większością dwóch trzecich oddanych głosów, postanowić o rozdzieleniu projektu na kilka projektów odrębnych.

Artykuł 138

1. Zanim przyjęte w drugim czytaniu projekty zmiany Konstytucji zostaną zaakceptowane przez Króla, można ustawowo:

- a) przyjęte projekty i niezmienione przepisy Konstytucji dostosować wzajemnie, jeśli zachodzi taka potrzeba;
- b) zmienić podział na tytuły, paragrafy i artykuły, jak też ich nazwy.

2. Projekt ustawy zawierający przepis, o których mowa w ust. 1 w lit. a, izby mogą przyjąć tylko większością dwóch trzecich oddanych głosów.

Artykuł 139

Zmiany Konstytucji przyjęte przez Stany Generalne i zaakceptowane przez Króla wchodzą w życie natchmiast po ich ogłoszeniu.

Artykuł 140

Obowiązujące ustawy i inne przepisy oraz akty sprzeczne ze zmianami Konstytucji pozostają w mocy, dopóki nie zostaną zastąpione przepisami zgodnymi z Konstytucją.

Artykuł 141

Tekst znowelizowanej Konstytucji ogłasza się dekretem królewskim, przy czym tytuły, paragrafy i artykuły mogą zostać oznaczone innymi numerami, a odsyłania do nich mogą zostać odpowiednio zmienione.

Artykuł 142

Ustawa może doprowadzić do zgodności tekstu Konstytucji ze Statutem Królestwa Holandii. Art. 139, art. 140 i art. 141 stosuje się odpowiednio.

Artykuły dodatkowe²¹

Artykuł I

Artykuły 57a i 129 ust. 2, zdanie drugie nabierają mocy po 4 latach lub na mocy określonego ustawą okresu wcześniejszego.

²¹ [Przypis organu publikacyjnego] Jeżeli (częściowo) jeden lub więcej artykułów Konstytucji według tekstu z 1972 r., jak też z 1983 r. zgodnie z artykułem dodatkowym pozostają jeszcze w mocy, ich tekst zamieszcza się czcionką zmniejszoną poza odnoszącym się do nich artykułem dodatkowym.

Artykuły II–VIII

[Uchylone przez ustawę z 10 lipca 1995 r. „Staatsblad nan het Koninkrijk der Nederlanden” (dalej: Stb. nr 404)]

Artykuł IX

Nie stosuje się przepisów art. 16 do czynów uznanych za karalne na mocy Dekretu o nadzwyczajnym prawie karnym.

[Artykuły X–XVIII – uchylone]

Artykuł XIX

Formuły opublikowania ustalone przepisem art. 81 i formuły przesłania oraz podania do wiadomości ustalone przepisami artykułów 123, 124, 127, 128 i 130 Konstytucji według tekstu z 1972 r. pozostają w mocy, dopóki nie nastąpi ich zmiana.

Artykuł 81

Formuła opublikowania ustaw jest następująca:

„My” ... „Król Holandii” ...

„Pozdrowienia dla wszystkich, którzy to będą widzieć i słyszeć!

Niech będzie wiadome;

Po rozważeniu, że” ...

(motywy ustawy)

„Toteż po wysłuchaniu Rady Stanu i rozważeniu wspólnym ze Stanami Generalnymi zatwierdziłszy i postanowiliśmy, jak też zatwierdzamy i postanawiamy niniejszym” ...

(tekst ustawy)

„Dano” ...

Jeśli panuje Królowa albo jeśli władza królewska sprawowana jest przez regenta lub Radę Stanu, to wnosi się stosowne zmiany do tej formuły.

Artykuł 130

Król zobowiązany jest możliwie szybko powiadomić Stany Generalne, czy przyjęty przez nie projekt ustawy akceptuje czy nie. Powiadomienie następuje według następujących formuł:

„Król zgadza się z projektem”

lub

„Król zatrzymuje projekt do rozważenia”.

Artykuł XX

[Uchylony ustawą państwową²² 10 lipca 1995 r., Stb. nr 402]

Artykuł XXI

[Uchylony ustawą państwową²³ z 6 października 1999 r., Stb. nr 454]

Artykuły XXII–XXIII

[Uchylone ustawą z 10 lipca 1995 r., Stb. nr 404]

---

²² W oryginale: „Rijkswet” – oznacza ustawę obowiązującą w Holandii oraz w jej posiadłościach zamorskich.

²³ W oryginale: „Rijkswet” – oznacza ustawę obowiązującą w Holandii oraz w jej posiadłościach zamorskich.

Artykuły XXIV–XXV

[Uchylone ustawą z 25 lutego 1999 r., Stb. nr 135]

Artykuły XXVI–XXIX

[Uchylone ustawą z 10 lipca 1995 r., Stb. nr 404]

Artykuł XXX

[Uchylony ustawą państwową²⁴ z 6 października 1999 r., Stb. nr 454]

---

²⁴ W oryginale: „Rijkswet” – oznacza ustawę obowiązującą w Holandii oraz w jej posiadłościach zamorskich.